

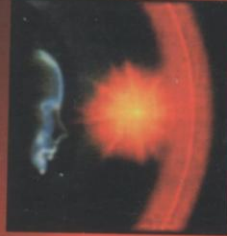

TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNİK ARAŞTIRMA KURUMU
MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ

TÜBİTAK-MAM
“KRİTEK 2001”
KRİTİK TEKNOLOJİLER SEMPOZYUMU

“KRİTEK 2001”
20-21 EYLÜL 2001, Gebze

Editörler

Tarık BAYKARA,
Murat KORAL, Sibel SAİN ÖZDEMİR, İlke GÜROL,
Zerrin ÖKTEM, Selda DURMAZ, Yusuf ÜNLER, Banu Tansel ÖZEN

62(082.2)=512.161

KRİ

2002

Kritik Teknolojiler Sempozyumu (2001:Gebze)

KRİTEK 2001 : Gebze, 20-21 Eylül

2001/Ed. Tarık Baykara...(ve diğer.).-

Gebze: MAM; 2002.

416 s.: şekiller, tablolar; 30 cm.-

(TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi)

KONU : 1) Teknoloji politikaları –Türkiye

2) Teknolojik gelişim-Endüstriyel 3)Kritik teknolojiler

ISBN : 975-403-263-7

© TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi

Kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

Bu kitap,TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi, Malzeme ve Kimya Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'nden temin edilebilir. Tel: (0262) 641 23 00 / 3400 - 3800

Yayına hazırlık ve baskı: Alp Yayıncılık ve Matbaacılık Tic. Ltd. Şti., www.alpyayincilik.com

ASTRONOMİ VE UZAY BİLİMLERİ ALANINDA BİLİŞİMLİ TÜRKÇE KONU BAŞLIKLARI

Hasan H. ESENOĞLU, Ahmet Ş. MUTLUOĞLU,
H. Gökmen TEKTUNALI, Dursun KOÇER,
H. Hüseyin MENTEŞE, Hulusi GÜLSEÇEN,
Fusun LİMBOZ, Yüksel KARATAŞ

İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi, Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü
ve
İstanbul Üniversitesi, Gözlemevi, Araştırma ve Uygulama Merkezi

ÖZET

Konu başlıklarının nasıl verileceğine ilişkin literatürde bilinen ilkeler ışığında belli bir disiplinin uzmanı kişiler, o disipline ait konu başlıkları listesi hazırlayabilirler. Bu çalışmada temel bilimlerden biri olan *Astronomi ve Uzay Bilimleri* alanı seçilmiştir. *Bilişimli Türkçe konu başlıkları* çalışması sayesinde aranılan konudaki kaynaklara doğrudan ve en kısa zamanda ve en geniş kapsamda ulaşılabilir. Bu çalışmayla bilişimli konu başlıkları listesi hazırlanmakta, bunun dayanakları açıklanmakta ve o konudaki yayınların uzmanlarınca incelenmesinin önemine dikkat çekilmektedir.

Anahtar kelimeler: konu başlıkları, astronomi kavramlar dizini, bilişim.

ABSTRACT

Scientists of a certain discipline under known-principles about how shall be given subject headings in literature that they can prepare list of subject headings which belongs to that discipline. In this work it was selected *Astronomy and Space Sciences* field as being one of basic sciences. By means of the study of Turkish subject headings with data processing it has been able to reach to sources of searched subject as directly and the shortest time and the widest scope. With this work, it is prepared the list of subject headings with data processing, explained of this basis, and it is attracted attention importance of examination by the experts of publications in that subject .

Key words: subject headings, the astronomy thesaurus, data processing.

GİRİŞ

1982 de 12. basımına ulaşmış olan Sears Konu Başlıkları Listesi ilk olarak Minnie Sears tarafından hazırlanmış ve 1923'de yayınlanmıştır. Sears Konu Başlıkları Listesi'nin hazırlanmasındaki temel ilkeler, kütüphanemizdeki yayınlar ve bu

çalışmada yer alan konunun uzmanı öğretim üyeleri, listemizi oluşturan temel kaynaklardır.

Listedeki başlıklar; projede yer alan konunun uzmanları tarafından söz konusu ilkeler göz önünde tutularak, Astronomi konulu yayınlar için verilmiştir. Şimdilik listede uygulaması önemli görülmeyen ya da kütüphanemizde yeterli yayını olmayan olası başlıklar açılmamıştır.

Elden geçen yayın sayısı ile orantılı olarak başlık sayıları artmış, bu arada konu başlığı verilirken kullanılan bir ön liste oluşmuş ve başlıklar arasındaki bağlar, ilgiler (*bkz.*, *ayr.bkz.*) kurulmuştur. Başlıkların kapsamalarının anlaşılması için de açıklamalar eklenmiştir.

Listedeki başlıkların sayıları ve kapsamalarının geniş veya dar olması, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölüm Kütüphanesi'ndeki yayın birikimi ile bağlantılıdır.

Konu başlıkları listeleri durağan değildirler, ihtiyaca göre değişir ve gelişirler. Kütüphanemizi kullanan okur ihtiyaçları veya kullanılan dildeki değişmelere göre ya da koleksiyonun zenginleşmesiyle listemiz de zaman içinde gelişip değişecektir.

Listemizden yararlanmak isteyen kütüphane eğer bir halk kütüphanesi ise, ellerindeki astronomi kitaplarının sayısı ile orantılı olarak daha genel başlıkları tercih eder. Bu nedenle kullanacağı olası başlık sayısı 8-10 civarında olabilir. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi zengin bir koleksiyona sahip olmasına karşın, koleksiyondaki Astronomi konulu yayınların azlığı nedeniyle kullandığı Astronomi konulu başlık sayısı çok azdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde konu başlıkları uygulanırken, araştırma kütüphanelerinde ve koleksiyonu yüz binleri, hatta milyonları aşan büyük kütüphaneler ile kitapları en çok elli bin civarında veya daha az olan okul ve halk kütüphanelerindeki ihtiyaçlar ayrı ayrı göz önüne alınarak değerlendirilme yapılmaktadır.

Astronomi konulu bir kütüphane, ihtiyaca göre listemizdeki başlıklardan bir kısmını veya tümünü kullanabilir. Listemizde olmayan başlıklar gerekecek olursa, o zaman konunun uzmanı kişiler tarafından kitapçıktaki ilkeler çerçevesinde, yeni başlıklar açılarak listeye eklenebilecektir.

Bilişimli Astronomi konu başlıkları listesindeki başlıklardan, kullanılanların katalogda veya dizinde yer alması, kullanılmayanların ise yer almaması, kullanılmayan bu başlıkların kitapları geldikçe onların da kataloga veya dizine girmeleri doğal bir süreçtir.

KONU BAŞLIKLARI NASIL VERİLMİŞTİR?

Çalışmamız Bilişimli Astronomi ve Uzay Bilimleri alanı için Türkçe konu başlıkları listesinin hazırlanması olduğundan, önce Astronomi ve Uzay Bilimleri alanındaki kavramların tanımı ve birbirleriyle olan ilişkilerini belirlemek amacıyla bir ön çalışma yapılmıştır (The Astronomy Thesaurus, 1993). Daha sonra bir sınıflandırma sisteminde hangi Astronomi ve Uzay Bilimleri konularının yer aldığı araştırılmış; bunun için Universal Decimal Classification, Dewey Onlu Sınıflandırma sistemlerindeki ana ve alt konuların terim olarak karşılıkları, oluşturacağımız konu başlıkları listesi için çıkış noktası olarak alınmıştır.

Bunun yanında çalışmalarımız astronomi konusundaki yayınlar üzerinde yoğunlaştıkça, konu başlığı olarak listede yer alacak diğer kavramlarla karşılaşılmıştır. Bu kavramları ifade edecek başlıklar saptanarak bu başlıklara listede yer verilmiştir. Ayrıca astronomi konusundaki süreli dergilerde kullanılan terimler, başlıkların güncel olmasını sağlamak amacıyla yakından izlenmiştir. Kitap ve dergilerden tespit edilen eşanlamli kelimelerden, seçilen başlıklara gerekli göndermeler yapılmıştır.

Konu başlıklarında ana ve alt konuların karşılıklı ilişkilerini gösteren işaretlerle, göndermelerdeki ve alt başlıklardaki düzenlemeler ve işaretler, Sears List of Subject Headings'in on üçüncü basımın örnek alınarak yapılmıştır.

Konu başlıkları listemizdeki, örneğin, Güneş konusundaki başlıklar nasıl oluşmuştur? Konunun uzmanı öğretim elemanları kendilerine verilen kitapların her biri için, içerdikleri ağırlıklı konu veya konuları tespit ederek, o konuları temsil edebilecek başlıkları, kitapçıkta değinilen ilkeler ve örnek listeler ışığında vermişlerdir. Daha sonra derlenen bu başlıklardan aynı konuyu ifade eden değişik biçimler, tekbir biçime sokulmuş ve çok ayrıntıya inen ya da alt başlık kullanılmış olan başlıklar; başlıktaki yayın birikimi göz önünde tutularak, aynı bir başlıkta toplanmıştır. Yayına hazırlanmış olduğumuz kitapçıkta örnek üzerinden açıklarsak:

Güneş gözlemleri
Güneş gözlemleri—19.yy.
Güneş gözlemleri—Türkiye
Güneş gözlemleri—Tarihçe

başlıkları yerine yalnızca "Güneş gözlemleri" başlığı tercih edilmiş, diğer başlıklardaki yayınların da bu başlıkta toplanması sağlanmıştır. Eğer bu konuda çok fazla yayın birikimi olursa, birikimin olduğu yönde; "Güneş gözlemleri" başlığı yer, biçim, zaman veya konu alt başlıklarından biri veya birkaçı ile bölünerek Güneş gözlemleri konusunda aranan yayınlara erişim kolaylaştırılacaktır.

BİLİŞİMLİ KONU BAŞLIKLARI LİSTESİNİN UYGULANMASI NASIL OLACAK?

Dayanaklar

Kütüphaneler kataloglarını; amaçlarına, büyüklük-küçüklüklerine, okur/kullanıcının niteliklerine ve yerleştirme düzenlerine bağlı olarak kurarlar. Kütüphane katalogları genellikle *alfabetik* ve *konu katalogu* olarak kurulur. Alfabetik katalog, gerçek ve tüzel kişilerin yazar, emeği geçen, resimleyen, çeviren, derleyen, hazırlayanlar ile yapıt adına bağlı kataloglarla kurulur. Alfabetik katalog kütüphane dermesinin tümünü içerdiği için temel katalog sayılır. Konu kataloğu ise, *sistematik konu kataloğu* ve *alfabetik konu kataloğu* olarak iki biçimde ele alınır. Alfabetik katalog ile konu kataloğu kütüphanelerde sözlük katalog ya da bölünmüş katalog olarak hizmete sunulur. Alfabetik katalog ile alfabetik konu kataloğunun bir arada iç içe hizmete sunulmasına *sözlük katalog*; alfabetik katalog ile konu kataloğunun ayrı ayrı hizmete sunulmasına da *bölünmüş katalog* adı verilir.

Eğer katalog sözlük katalog şeklinde ise konu başlığı ilgili kitap kartının üzerinde yazılarak katalogdaki alfabetik sırasına bu başlık esas alınarak yerleştirilir. Bir kitaba listeden bir den çok konu başlığı verilmişse, aynı kart verilen konu başlığı sayısı kadar çoğaltılarak verilen konu başlıklarına göre alfabetik olarak yerlerine yerleştirilir.

Alfabetik konu kataloğu kullanıyorsak, kitapları olan her bir konu başlığı için bir kart açılarak kitap kartlarının bu kart arkasında alfabetik; konu kartlarının da kendi aralarında alfabetik düzende olması sağlanır.

Kullanılan başlıklarla ilgili gerekli yönleltmelerin (bkz., ayr.bkz.) yapılması unutulmamalıdır.

Bilişim uygulaması

Çalışmanın her aşamasında tespit edilen başlıklar; *Access* bilgisayar programı ile yazılan bir kütüphane uygulaması yardımıyla, bilgisayara girilen kitaplarda denene gelmiştir.

Günümüzde bilgi işlem uygulamaları geliştiren yazılımcılar, veri tabanları ile yoğun ilişki içindedir. Herhangi bir veri tabanı yönetim sisteminin kullanılmadığı uygulama programlarına pek rastlanmamaktadır. Bu talebe bağlı olarak, çok sayıda veri tabanı yönetim sisteminin ortaya çıktığını görüyoruz. Bunlar arasında Microsoft Access, Microsoft SQL Server, Oracle, Sybase ilk anda sayılabilir. Ancak saydığımız veri tabanlarının en önemli ortak özelliği ilişkisel veri tabanı teknolojisini içermeleridir.

Microsoft Access bir veri tabanı yönetim sistemidir. Veri tabanı, verilerin belirli bir amaca yönelik olarak düzenlenerek bir araya getirilmiş biçimdir. Sistemin olanakları yardımıyla veriler sorgulanabilir, süzülebilir, sıralanabilir, işlenebilir, kullanıcı ara

yüzü düzenlenebilir, raporlar hazırlanabilir ve daha pek çok işlem yerine getirilebilir. Access veri tabanı yönetim sistemi, bir veri tabanı yönetim sisteminde bulunması gereken tüm olanaklara sahiptir.

Access veri tabanı yönetim sistemi, yukarıda sayılan veri tabanları içinde belki de en kolay olan, uygulama geliştirme ortamıdır. Kullanıcı ara yüzleri ve özellikle uygulama geliştirme sihirbazları her yaşta kullanıcının etkin programlar hazırlamasına olanak sağlamaktadır.

Access veri tabanı yönetim sistemi bilgisayara kurulduğunda, bir yazılım geliştirme ortamı hazır hale gelecektir. Ancak hemen program yazmaya girişilemez; her şeyden önce bir veri tabanına gereksinim vardır. Veri tabanı fiziksel dosya biçiminde bilgisayarın diski üzerinde yer almalıdır. Yazılacak programlar, yaratılacak tablolar, sorgular, makrolar da bu veri tabanı üzerine yerleşecektir. Kısacası yaratılacak her türlü nesne veri tabanı üzerinde yer alacaktır. Tüm uygulamalar için ayrı ayrı veri tabanları oluşturulabilir.

Veri tabanı sadece kullanıcının bilgisayarı üzerinde yer alabilir. Bu durumda sistemi sadece kullanıcının kullanması söz konusu olacaktır. Eğer bir ağ içinde veri tabanını birden fazla kişinin kullanması söz konusu ise, veri tabanı sunucu üzerine kurulur. Diğer kullanıcılar bu veri tabanına ağ üzerinden erişebilirler. Çok kullanıcıli bilgisayar sistemlerinde genellikle bu yol izlenir. Diğer bir yol da, kişisel bilgisayarda *Kütüphane Programı*'nı paylaşımına açarak ağ üzerinde ortak kullanıma izin vermek olabilir.

Kitapları girdiğimiz Kütüphane Programı'nda bulunan alanlar, aşağıda verilen Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları 2'ye göre bir katalog kartında bulunan bibliyografik tanımın öğeleridir. Bu öğelerden konu başlıkları ayrı bir tablo yapılarak Kütüphane Tablosuna bağlanmıştır.

Tablo 1. Konu başlıkları.

Temel giriş
Yapıt adı, seçenek yapıt adı = Koşut yapıt adı :
öbür bilgi adı / Sorumlu bildirimi ; emeği geçenler.
-- Yayın yeri : Yayınlayan, yayın tarihi (Basım yeri : Basımevi, tarih)
Yapıtın uzunluğu : öbür fiziksel özellikler ; bopyutlar + Birlikteki belgeler. – (Dizi ; no. Altdizi ; no)
Notlar
ISBN
I. Konu Başlığı. 2. Konu Başlığı. 3. Konu Başlığı.
I. Ekgiriş. II. Ekgiriş. III. Ekgiriş.

Tablo 2. Programda kullanılan TABLOLAR.

<u>Kütüphane Tabl.:</u>	Yukarıdaki örnek katalog kartındaki, konu başlıkları dışındaki alanlardan oluşan kayıtları kapsar. Temel katalog işlevi görür.
<u>Sürelî Yayınlar Tabl.:</u>	Sürelî yayınlara ait kayıtları kapsar.
<u>İzleme Tabl.:</u>	Sürelî yayınlara ait sayı bilgisi kayıtlarını kapsar.
<u>Ödünç Tabl.:</u>	Ödünç alınan yayınları ve alan kişilere ait kayıtları kapsar.
<u>Konu Başlıkları List. Tabl.:</u>	Konu başlıkları kayıtlarını kapsar.
<u>Konu Başlıkları Tabl.:</u>	Kitapla, konu başlıkları arasındaki ilişkili kayıtları tutar.

Tablo 3. Programda kullanılan FORMLAR.

<u>Ana Menü F.:</u>	Program açıldığında karşımıza gelen, kitap ve dergi formlarını açan düğmelerin bulunduğu form.
<u>Kütüphane F.:</u>	Kitap Tablosu kayıtlarının görüntülediği, üzerinde, Sürelî Yayınlar, Ödünç, Konu Taraması Formlarını açan; Konu Başlıkları Listesini raporlayan düğmeleri olan; Ödünç, Konu Başlıkları Seçim Listesi gibi alt formları bulunan yapı.
<u>Ödünç F.:</u>	Ödünç Tablosu kayıtlarının görüntülediği form.
<u>Ödünç Alt F.:</u>	Kütüphane formu altında, ödünç Bilgilerinin girilebildiği ve görüntülediği alt form.
<u>Sürelî Yayınlar F.:</u>	Sürelî Yayınlar Tablosu kayıtlarının Görüntülediği İzleme Alt Formu olan form.
<u>İzleme F.:</u>	İzleme Tablosu kayıtlarının görüntülediği form.
<u>Konu Bşl. Yayın Tarama F.:</u>	Konu Başlıkları Listesini içeren ve bu listeden seçilen başlıkla ilgili kitap listesini veren Konu Başlıkları Sorgusu Alt Formunu olan yapı.
<u>Konu Bşl. Sorgusu Alt F.:</u>	Konu Başlıkları Listesi ile ilişkilendirilmiş yayınlardan, seçilmiş konu başlığına göre sorgulanarak, ilgili kayıtların görüntülediği form.
<u>Konu Bşl. Seçim F.:</u>	Kütüphane Formundaki ilgili yayına, Konu Başlıkları Listesinden başlık seçilmesini sağlayan form. Bir yayın için istenen sayıda konu başlığı seçilebilir.

Tablo 4. Programda kullanılan SORGULAR.

<u>Konu Bşl. Sorgusu:</u>	Kütüphane Tablosu ile Konu Başlıkları Listesi Tablosunu sorgulayarak birbiri ile ilişkilendirilmiş kayıtları seçer.
<u>Konu Bşl. Rapor Sorgusu:</u>	Konu Başlıkları Listesi Tablosunun raporlanacak kayıtlarını seçer.
<u>Ödünç Sorgusu:</u>	Ödünç alan kişi ile, ödünç alınan yayın bilgilerini Kütüphane ve Ödünç tablolarından seçer.

Tablo 5. Programda kullanılan RAPORLAR.

<u>Konu Bşl. Raporu:</u>	Konu Bşl. Sorgusu ile seçilen kayıtlar raporu.
<u>Ödünç Sorgusu Raporu:</u>	Ödünç Sorgusu ile seçilen kayıtlar raporu.

Tablo 6. Programda kullanılan MAKROLAR.

Ana Menü ve AutoExec:	Program açıldığında Ana menü formunun otomatik olarak ekranı kaplaması ve yalnızca okunabilir açılması, aynı işlemlerin form üzerindeki düğmelerden açılan formlara da uygulanmasını sağlar.
-----------------------	--

Çalışmamız esas olarak Bilişimli Astronomi ve Uzay Bilimleri Alanı için Türkçe konu başlıkları listesini amaçlarken, bu listenin çeşitli bilgisayar uygulamaları yanında bir de klasik kart kataloglarında kullanılmasını da öngörmüştür.

Şu anda kullandığımız Kütüphane Programı'nda konu başlıkları ayrı bir tablodan/listeden seçilerek, Kütüphane Tablosu kayıtları ile ilişkilendirilmektedir. Ancak bu farklı şekillerde de uygulanabilir; örneğin listeden seçilen konu başlıkları, doğrudan Kütüphane Tablosu'ndaki her kayıt için açılacak olan konu başlıkları alanlarına yazdırılabilir. Söz konusu Türkçe konu başlıkları listesine ve veri tabanı kayıtlarına ulaşılabilmesi için, bu uygulama Kütüphane Programı kompakt disk (CD) halinde de hazırlanmıştır (programın kendisi ve ayrıntılı bilgi "asm@istanbul.edu.tr" ileti adresinden istenebilir).

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bilişimli konu başlıkları yönteminin temeli, her yayını o yayının içeriğini en iyi ifade edebilecek, bir çok okuyucunun kullandığı, bir çok yayında geçen açık ve kesin bir

veya birkaç kelime ile anlatılabilecek “konu başlıkları” terimlerini saptamak ve konuları aynı olan yayınları bilişimli ve alfabetik bir listede toplanmasını sağlamaya dayanmaktadır. Bunun nasıl yapıldığı 1., 2. ve 3. bölümlerde kısa paragraflarla özetlenerek açıklanmıştır. Bu çalışma ile özet olarak aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

1. Astronomi ve Uzay Bilimleri alanında ilk kez bu genişlikte, bilişimli ve Türkçe olarak konu başlıkları listesi hazırlanmıştır:
 - a. bu genişlikteki konu başlıkları listesine, konunun doğrudan uzmanlarınca (Astronomi ve Uzay Bilimleri’nin hemen her alanında – genel astronomi, astrofizik, yıldız atmosferleri, fotometri, uzay bilimleri, kozmoloji, galaksiler, özel yıldızlar, sıcak yıldızlar, değişen yıldızlar, astronomi tarihi – toplam 7 astronom – üçü profesör ve dördü doktoralı öğretim elemanı – ile bir uzman kütüphaneci) her bir kaynağın titizlikle incelenmesi sonucunda ulaşılmıştır,
 - b. bilişim teknolojisi temel alınmıştır; konu başlıklarının sunumu bilgisayar ortamında, Bölüm içi ağda ve internette (kurulması halen devam ediyor) gerçekleştirilmektedir. Bu yönü ile ayrıca,
 - c. güncelleşmeye hep açıktır; bu da bilişimli konu başlıkları çalışmasının başarısını ve kullanımını arttıracaktır. Aynı zamanda,
 - d. istenilen kaynak bilgilerine doğrudan ve en kısa zamanda ulaşmayı sağlayacaktır. Bu işlev, kütüphanenin tüm kaynakları üzerinden yapılmakta olduğundan ayrıca önemlidir. Zira bir kullanıcının tüm kütüphane kaynaklarına bu kadar kısa bir sürede bakması olanak dışıdır; bilişimli konu başlığı çalışması iş ve zaman kazancını getirmektedir.
2. Bilişimli konu başlıkları listesi bir veri tabanını kullanmaktadır; bu çalışma ile oluşturulmuş olan bu veri tabanı gelecekte başka bilişim ortamları içinde de uygulanmaya açıktır, kolaylıkla uyarlanabilir.
3. Bu çalışma, bilhassa üniversitelerdeki kütüphanelerde yeterli bir biçimde örgütlenmemiş bilgiler için bir çözüm yolu getirilebilecektir. Yakın gelecekte bunun bir ilk pilot uygulaması İstanbul – Ankara – Ege üniversitelerinin Astronomi ve Uzay Bilimleri kütüphaneleri için yapılması düşünülmektedir; bu yolla ülkemizdeki astronomi alanındaki toplam kaynak potansiyeli belirlenerek ülkemiz astronomlarının ortak kullanımına sunulacaktır. Bunun diğer alanlara da yaygınlaştırılması amacıyla, konuyla ilgili tüm yerlere (başta üniversiteler ve araştırma merkezleri olmak üzere bünyesinde kütüphanesi olan tüm alanlara) duyurulabilmesi için çalışmanın tamamı yazılı basım olarak da hazırlanmıştır (yaklaşık 40 sayfa) ve en yakın zamanda kitap olarak ta bastırılması düşünülmektedir.
4. Bu çalışma, araştırmacıların özellikle makale temelli kişisel kütüphanelerine uygulanmasına da açıktır. Bu, geleceğe yönelik ilgi bekleyen bir alandır ve bilimsel yayım üretimini de içeren “verimliliği” artırıcı yönü beklenmelidir. Buna bir dayanak olarak, uluslararası makalelerde yer alan anahtar kelimelerin önemli işlevi gösterilebilir.

5. Bu çalışma ile, yayınların çoğunluğu İngilizce olduğu halde, konu başlıkları Türkçe'ye kazandırılmıştır. "Türkçe" olması hem yaygın kullanıcı kitlesine ulaşmayı sağlayacak ve hem de ülkemizde Türkçe kavramlar üzerine yapılmakta olan çalışmalara katkı sağlayacaktır. Ayrıca, yakın bir geçmişte yurt dışındaki bir üniversite gözlemevi kütüphanesinde "İtalyanca konu başlıkları" çalışmasının daha şimdilerde başlatılmış olduğu yerinde görülmüştür. Tüm Avrupa ülkelerini kapsayan o çalışmada, konu başlıkları alanın uzmanları yerine sadece kütüphaneciler tarafından verilmekte olduğu eksikliği de görülmüştür; bu çalışmamız bu yönü ile önde ve öncü sayılabilir.
6. Bu çalışma ile Bölüm kütüphanesine alınacak yayınların seçiminde ve bilhassa kaynakları yetersiz alanların tespitinde önemli olacaktır. Zira, sadece, aranan konunun seçilmesi ile o konunun doğrudan işlendiği ne kadar kaynak varsa otomatik olarak listelenmektedir. Bu yolla ayrıca, kütüphanedeki kitapların sayısı ve dökümü, kaynakların çeşitliliği, eski – yeni olanlarının takibi vb. kolaylıklar her an izlenebilmektedir.
7. Bu çalışmada sözü edilen konu bir bilgi örgütlenmesi olduğundan, yalnız kitaplarda değil, bu konuya gereksinme duyan her kuruluşta "konu başlıkları" yararlı olabilir.
8. Bu çalışma, Astronomi ve Uzay Bilimleri alanı için bilişimli temel bir standart Türkçe konu başlıkları listesi anlamı taşıdığından, ayrıca yukarıda özetlenen olumlu yönleriyle birlikte, başta diğer temel bilimler (fizik, matematik, kimya,...) olmak üzere, mühendislik, tıp ve eğitim bilimleri için de uygulanabilir bir öncü çalışması olacaktır. Kütüphanecilik disiplini ile Astronomi biliminin ortak örtüşen yanlarının bir ürünü olan bu çalışmanın, gelecekte farklı disiplinlerin birlikteliğine de yol açacağı düşünülebilir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonunca desteklenmiştir. Proje No: 1050/031297.

KAYNAKÇA

1. Bloomberg, M. & Evans, Edward, G., "Kütüphane Teknisyenleri İçin Teknik Hizmetlere Giriş", Çeviren Nilüfer Tuncer, *TKD Yayınları*, No.14, Ankara, (1989).
2. "Universal Decimal Classification", *British Standards Institution*, BS 1000M, Part 1, (1985).
3. Dewey, M., "Dewey Onlu Sınıflandırma ve Bağlantılı Dizin 20. Basımın Türkçe Çeviri ve Uyarlaması", editör Uğut Okman, *Milli Kütüphane Başkanlığı*, Ankara, (1993).

4. Esenoğlu, H.H., Mutluoğlu, A.Ş., "Access Bilgisayar Programı ile 'Astronomi ve Uzay Bilimleri' Alanı için Türkçe Konu Başlıkları Listesi", *IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 10-12 Eylül (1997).
5. Esenoğlu, H.H.,...ve öte., "Astronomi ve Uzay Bilimleri' Alanı için Türkçe Konu Başlıkları Listesinin Hazırlanması ve Access Bilgisayar Programı ile Kütüphaneciliğe Uygulanması" Ortaöğretimde Temel Bilimler Sempozyumu: Astronomi Matematik ve Fen Bilimlerinin Uygulama Alanı, İstanbul, *Eyüboğlu Eğitim Kurumları Yay. 2*, s.159-166, 1-2 Kasım (1997).
6. Haykin, D.J., "Subject Headings; a Practical Guide", Washington, U.S., *Gouvernement Printing Office*, (1951).
7. "İmla Kılavuzu", *TDK Yayınları*, No.525, (1996).
8. Keseroğlu, H.S., "Kataloglama Kuralları, Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları 2", genş. 2. bs., *Yapı Tasarım Üretim*, İstanbul, (1994).
9. Kızıllırmak, A., "Gökbilimleri Terimleri Sözlüğü", *TDK Yayınları*, No.280, Ankara, (1969).
10. Motz, L. & Duveen, A., "Astronomide Temel Bilgiler", çevl. E. Ballı, ...ve öte., *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi*, (1974-80).
11. Mutluoğlu, A.Ş.,...ve öte., "Astronomi ve Uzay Bilimleri Alanı İçin Türkçe Konu Başlıkları Listesi", Fırat Üniversitesi Fizik Bölümü, Elazığ, *XI. Ulusal Astronomi Kongresi*, s.254, 7-10 Ağustos (1999).
12. Pakin, E., "Dil ve Edebiyat Alanı İçin Türkçe Konu Başlıkları Listesi", *TKD İstanbul Şubesi Yayınları*, No 7,(1990).
13. Özkan, Y., Dondurmacı, G.A. "Herkes için Access 2000", *Alfa*, (2000).
14. Rovira, C. & Reyes, C. (Eds), "Sears List of Subject Headings", 13th Edition, U.S., *The H.W. Wilson Company*, (1986).
15. Rowley, J., "Bilginin Düzenlenmesi Bilgi, Erişime Giriş", çevl. Hülya Ünal Can, Aytaç Yıldızeli, Başak Kayıran, *TKD Ankara Şubesi Yayınları*, No.3, (1996).
16. Sears, M.E., "Sears List of Subject Headings", editörler Carmen Rovira, Caroline Reyes, 13th edition, *The H.W. Wilson Company*, New York, (1986).
17. "The Astronomy Thesaurus", *International Astronomical Union*, (1993).
18. "Uzay Ansiklopedisi", *Milliyet*, İstanbul, (1991).